

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

17-01-2020

Изх. № 01-00-110/.....

На Ваш № КП-953-03-109/19.12.2019 г.

НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Вх. № КП-953-03-109

дата 21.01.2020 г.

ДО
Г- ЖА АННА АЛЕКСАНДРОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО
ПРАВНИ ВЪПРОСИ
44-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

СТ А Н О В И Щ Е

ОТНОСНО: Законопроекти за допълнение и изменение на Наказателния кодекс

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО АЛЕКСАНДРОВА,

Във връзка с Ваше писмо относно законопроект за допълнение на Наказателния кодекс, № 954-01-86, внесен от Красимир Георгиев Ципов и група народни представители на 10.12.2019 г., законопроект за допълнение на Наказателния кодекс, № 954-01-88, внесен от Лъчезар Богомилов Иванов и група народни представители на 18.12.2019 г., и законопроект за изменение на Наказателния кодекс, № 954-01-89, внесен от Валери Симеонов Симеонов и група народни представители на 18.12.2019 г., Министерството на правосъдието представя следното становище:

- С представения от вносителите законопроект с № 954-01-86, внесен от Красимир Георгиев Ципов и група народни представители, се предлага допълнение на разпоредбата на чл. 353б от Наказателния кодекс (НК), като се инкриминира замърсяването на атмосферния въздух чрез нерегламентираното изгаряне на отпадъци, отработени масла или отпадъчни нефтопродукти, както и предмети от каучук, пластмаса, полимерни, синтетични или текстилни материали, което е значим фактор за замърсяване и влошаване качеството на въздуха в населените места и представлява сериозен риск за здравето на хората.

В мотивите към законопроекта се посочва, че въпреки предприетите мерки от компетентните контролни органи по отношение на безконтролното изгаряне на излезли от употреба автомобилни гуми, отработени масла и други отпадъци, се констатира, че предвидените административни наказания по чл. 133, ал. 4, т. 1 и имуществени санкции

налагани на едноличен търговец или юридическо лице по чл. 134 от Закона за управление на отпадъците не оказват необходимия възпиращ ефект.

Министерството на правосъдието изразява положително становище по законопроекта, предвид необходимостта от ефективни и възпиращи наказателноправни мерки по отношение изгарянето на отпадъци в нарушение на установения ред и замърсяването на атмосферния въздух в много от градовете, с което се създава опасност за живота или здравето на хората.

Понастоящем в глава единадесета „Общопасни престъпления“, раздел трети „Престъпления против народното здраве и против околната среда“ от НК, не е уредена подобна хипотеза и не се предвижда подобно деяние да се наказва с наказателноправни санкции.

С оглед необходимостта от ефективни и възпиращи наказателноправни мерки по отношение изгарянето на отпадъци в нарушение на установения ред, както и проблема с качеството на въздуха в много от градовете, предложеният от народните представители законопроект доразвива уредбата, защитаваща обществените отношения, свързани с общоопасно поведение, което представлява сериозна заплаха за живота и здравето на хората.

Също така със законопроекта ще се допринесе за предотвратяване настъпването на опасности и щети за обществото, свързани с изменение в качеството на атмосферния въздух в резултат на различни нерегламентирани дейности, а предвидените наказания ще бъдат допълнителна мярка за осигуряване спазването на определените норми за допустими емисии съгласно Закона за чистотата на атмосферния въздух. По този начин ще се допринесе за по-висока ефективност на предприеманите от общините и контролните органи действия за намаляване на замърсяването на въздуха и като резултат подобро качество на атмосферния въздух.

- Със законопроект с № 954-01-88, внесен от Лъчезар Богомилов Иванов и група народни представители, се цели преодоляване на неяснотата за правоприлагашите органи и за предотвратяване на предпоставките за противоречива съдебна практика относно приложното поле на чл. 343б, ал. 3 от Наказателният кодекс, като се предлага след думите „аналози“ да се добави „установена по надлежния ред“.

В мотивите на вносителите се посочва, че към настоящия момент в разпоредбата на чл. 343б, ал. 3 от НК, за разлика от чл. 343б, ал. 1, не е посочена минималната концентрация на наркотичното вещество в организма, нито начина, по който да се установи наличието ѝ. Също така се посочва, че установяването на метаболит в организма към момента на деянието означава единствено, че някога във времето лицето е употребило наркотично вещество, като е възможно да се касае за период от часове, дни, седмици или дори месеци, и вредният ефект от злоупотребата да е отминал. При изтекъл значителен период от време, не може да бъде обоснована субективна съставомерност на поведението на дееца, нито обществената опасност на деянието, ако веществото не влияе по никакъв начин върху психо-физиологичните функции.

Министерството на правосъдието подкрепя по принцип законопроекта, като с цел да подпомогне неговото задълбочено обсъждане и преценка за предлаганото решение на разглеждания проблем, бихме желали да представим на вниманието на народните представители следните съображения:

В сега действащия текст на чл. 343б, ал. 3 от НК изпълнителното деяние е определено като управление на моторно превозно средство след употреба на наркотични вещества или техни аналози. Законодателят е възприел т.н. подход на нулева толерантност, приемайки че употребата на наркотични вещества или техни аналози без значение от количеството, винаги води до неблагоприятна промяна на съзнанието и уменията на

водача да управлява МПС и до опасност от шофиране на МПС за живота и здравето на всички участници в движението, като такова поведение следва да се криминализира.

Изисква се установена употреба от водач на МПС на наркотични вещества или техни аналози, по смисъла на чл. 3, ал. 1, т. 1 и ал. 2 от Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите, без значение от вида и количеството на наркотичното вещество и на въздействието, което то е оказало върху неговото състояние и реакции при управлението на МПС.

Съгласно чл. 174, ал. 4 от Закона за движението по пътищата (ЗДвП), редът по който се установява концентрацията на алкохол в кръвта на водачите на моторни превозни средства, трамваи или самоходни машини и/или употребата на наркотични вещества или техни аналози, е определен в Наредба № 1 от 2017 г. за реда за установяване концентрацията на алкохол в кръвта и/или употребата на наркотични вещества или техни аналози, издадена от министъра на здравеопазването, министъра на вътрешните работи и министъра на правосъдието (обн., ДВ, бр. 61 от 2017 г.).

Законодателят е преценил, че опасност за обществените отношения по транспорта е налице винаги при данни от годно техническо средство за употреба на наркотично вещество от съответния водач при управление на МПС, респ. криминализира е именно и единствено този доказуем резултат, но без количествено или времево рамкиране на неговия първоизточник, като е взел предвид и чувствителността на обществото към този вид престъпления.

Това е така, защото тестовете за проверка за установяване употребата на наркотични вещества или техни аналози, които се използват от контролните органи по ЗДвП е средство за установяване по химичен или имуноаналитичен метод наличието на наркотични вещества или техни аналози в орална течност (слюнка). Съвременните технически средства са специално разработени с такава чувствителност, че да покажат резултат и употреба в минимално кратък срок преди извършваната проверка, т.е. винаги има наличие на външни признаци, поведение или реакции на водачите на МПС за употребата на наркотични вещества или техни аналози. След това вече, когато с теста е установено наличие на наркотични вещества или техни аналози, или лицето е отказало извършването на проверката, полицейският орган съпровожда лицето до мястото за извършване на медицинско изследване и вземане на биологични проби за химико-токсикологично лабораторно изследване.

Подобна нормативна уредба е възприета в повечето страни на ЕС, тъй като за разлика от употребата на алкохол, при употребата на наркотични вещества видът и проявата на ефекта са строго индивидуални и не съществува общоприета зависимост между концентрация на наркотичното вещество в кръвта и реализиран като вид и степен на изява ефект.

Също така с цел избягване на недоразумения и недопускане на проблеми при прилагането на действащото законодателство и противоречивост в съдебната практика, със Закона за изменение и допълнение на Закона за движението по пътищата (обн., ДВ, бр. 77 от 2017 г.) беше преодоляна разликата в смисъла на употребените понятия „под въздействие на“ в ЗДвП и „след употреба на“ в НК, като с приетата поправка в чл. 5, ал. 3, т. 1 от ЗДвП се възприе забраната на водача на пътно превозно средство да управлява МПС след „употреба на наркотични вещества или техни аналози“.

Не може да бъде споделено и посоченото в мотивите, че действащата разпоредба на чл. 343б, ал. 3 от НК се явява в противоречие със законодателната идея за този вид деяния да следят контролните органи, отговарящи за безопасността на движението и наказателната проверка да започва след извършена проверка на пътя.

Следва да се посочи, че за разлика от чл. 343б, ал. 1 НК, където елемент от състава на престъплението е алкохолната концентрация, надвишаваща 1,2 на хиляда, да е „установена по надлежния ред“, то за съставомерността на чл. 343б, ал. 3 НК, такова

изискване липсва. Следователно, доказването на обстоятелството, че деецът управлява след употреба на наркотични вещества, може да се извърши с всички допустими доказателствени средства. В тази насока е и константната съдебна практика (вж. Решение № 4/11.05.2018 г. на ВКС по н. д. 1244/2017 г.; Решение № 81/15.05.2018 г. на ВКС по н. д. 237/2018 г.; Решение № 79/08.05.2018г. на ВКС по н. д. 318/2018г.).

- Със законопроект с № 954-01-89, внесен от Валери Симеонов Симеонов и група народни представители, се предлага изменение на санкцията по отношение на разпоредбата на чл. 131, ал. 2 от Наказателния кодекс, което изменение се изразява в увеличението на минималния размер на наказанието лишаване от свобода в случаите на квалифициран състав на лека, средна и тежка телесна повреда, когато същата е причинена на медицински специалист при или по повод изпълнение на службата или функцията му.

В мотивите към законопроекта се посочват примери за престъпни посегателства срещу медицински специалисти в различни области на страната, като опирайки се на тяхното зачестяване, се предлага да бъде увеличен минималният размер на наказанието лишаване от свобода, предвидено в чл. 131, ал. 2 от НК, както следва: т. 1 - за тежка телесна повреда седем години вместо досегашните пет години; т. 2 - за средна телесна повреда пет години вместо досегашните три години; т. 3 - за лека телесна повреда по чл. 130, ал. 1 две години вместо досегашната една година и т. 4 - за лека телесна повреда по чл. 130, ал. 2 (без разстройство на здравето) да се завиши максималният размер на наказанието от три на пет години лишаване от свобода.

В изложените мотиви се посочва също така, че завишаването на наказанието би оказало по-голяма ефективност на индивидуалната и генералната превенция на наказанието.

Следва да се отбележи, че Министерството на правосъдието подкрепя по принцип предприемането на мерки за недопускане на случаи на престъпни посегателства срещу медицински специалисти като посочените в мотивите на законопроекта.

Също така бихме желали да представим някои правни аспекти, които предлагаме да бъдат взети предвид от народните представители при обсъждането на законопроекта.

Според легалното определение на чл. 10 от НК общественноопасно е деянието, което застрашава или уврежда личността, правата на гражданите, собствеността, установения с Конституцията правов ред в Република България или други интереси, защитени от правото. Характерно за обществената опасност е, че тя е едно обективно и материално качество на престъплението. Не всяко общественноопасно деяние обаче е престъпление, а само това, което съдържа това обективно качество, съобразно критериите на чл. 9, ал. 1 НК и по аргумент за противното от разпоредбата на чл. 9, ал. 2 НК.

Обществената опасност на деянието има съществено значение в две насоки – служи на законодателя при криминализацията на отделните деяния, а от друга страна степенята на обществена опасност служи на съда при определяне на наказанието по чл. 54 НК.

Конкретно телесната повреда се определя като противоправно и виновно увреждане на здравето на друг човек, разбирано като конкретно психофизическо и функционално състояние към момента на деянието, посредством нарушаване на анатомичната цялост или физиологичните функции на тъканите, органите или системите на човешкия организъм. Телесна повреда е също така причиняването на болка или страдание другиму.

Увреждането на здравето може да стане било чрез нахърняване на анатомическата цялост на човешкото тяло, било чрез засягане и разстройване на функциите на организма му, като и в двата случая ще се отнася за причиняване на телесна повреда, щом тази промяна е предизвикана от друго.

Понастоящем в чл. 131, ал. 2 от НК, уреждащ телесните повреди причинени на съдия, прокурор, следовател, полицейски орган, разследващ полицаи, държавен съдебен

изпълнител, частен съдебен изпълнител и помощник-частен съдебен изпълнител, както и на митнически служител, на орган по приходите, на служител от Изпълнителната агенция по горите или на служител на Министерството на околната среда и водите, осъществяващ контролна дейност, или на медицински специалист, на учител (възпитател) при или по повод изпълнение на службата или функцията им, законодателят е определил по-високи санкции спрямо телесните повреди по чл. 128, 129 и 130 от НК. Завишаването на минимума и/или максимума на наказанието „лишаване от свобода“ на конкретно престъпление не би спомогнало за предотвратяването на бъдещи подобни прояви. Също така, следва да се има предвид, че по принцип продължителността на наказанието не гарантира автоматично по-добър превъзпитателен ефект върху осъдения (вж. Решение № 48 от 28.01.2006 г. на ВКС по д. № 631/2005 г., II н. о.). Това зависи от множество различни фактори – социални, икономически и други. Аргумент в тази насока е, че и към момента предвидените санкции са по-високи, в сравнение със санкциите, предвидени за телесните повреди по чл. 128, 129 и 130 от НК. Специално по отношение на генералната превенция следва да се подчертае, че за реализирането ѝ от съществено значение е преди всичко неизбежността на наказанието, своевременното санкциониране на престъпните посегателства, а не само и не толкова големият размер на наказанието.

МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО:

ДАНАИЛ КИРИЛОВ

